

därför går det bra för Sverige

TEXT: MAGNUS HENREKSON

är professor i nationalekonomi och vd för Institutet för Näringslivsforskning (IFN).

Sedan slutet av 1990-talet har han främst forskat om entreprenörskapets ekonomi. Under 1990-talet sökte han i flera projekt bitta förklaringar till varför den ekonomiska tillväxten varierar mellan länder. Under åren 2001–2009 var han innehavare av Jacob Wallenbergs forskningsprofessur vid Handelshögskolan i Stockholm.

FOTOFREDRIK ERIKSSON

Sverige växte snabbast i världen från 1870 till mitten av 1960-talet. Under denna tid gick Sverige från att vara ett fattigt bondesamhälle med usel levnadsstandard för de allra flesta – nästan en fjärdel av befolkningen utvandrade till Amerika i hopp om ett bättre liv. Efter första världskriget började välståndet sprida sig till allt fler grupper och under 1950- och 60-talen exploderade tillväxt och välstånd och VC, PV (Volvos första storsäljare) och TV blev allmängods.

På 70-talet började tillväxtmotorn hacka betänkligt och från 1975 till 1995 stod reallönerna istället helt stilla. Decennierna av stagnation gjorde att Sverige rutschade från en toppplacering i välståndsligan ner mot 20:e platsen när det var som allra sämst 1993. Det tidigare så fattiga Italien var plötsligt rikare än vi, för att inte tala om våra grannländer Danmark och Norge.

De senaste 20 åren har Sverige gjort en formidabel comeback. Tillväxten har varit klart högre än i både USA och i EU, en genomsnittlig tjänsteman har sett sin reallön stiga med upp mot 60 procent på drygt 15 år och Sverige hör återigen till de 7–8 rikaste länderna i Västvärlden.

Vad beror då detta på? Det kan ju inte bara handla om Alliansens och Anders Borgs

exceptionella duglighet, eftersom det gått bra redan innan 2006. Kanske är Sverige speciellt, med en säregen modell som visserligen hackade lite på 70- och 80-talen men nu kommit igen med ny kraft? I Andreas Berghs och min nya bok *Varför går det bra för Sverige?* (Fores + Ivrig, 2012) söker vi lite djupare efter svaren och de visar sig vara helt i linje med den moderna forskningen om tillväxt:

Skattetrycket har sänkts med nästan en femtedel sedan slutet av 80-talet, vilket bidrar till att göra det mer lönsamt att arbeta, utbilda sig och driva företag.

Uppstramningen av bidrags- och pensionssystemen har samma effekt.

På 70- och 80-talen hade Sverige en hög inflation, vilket gjorde det mer lönsamt att låna och spekulera än att spara och investera.

Runt 1980 var Sverige en sluten och reglerad ekonomi, medan dagens Sverige är mycket öppet, exportinriktat och konkurrensdrivet. Sverige var tillsammans med Storbritannien det land som ökade öppenhet mot omvärlden och den ekonomiska friheten allra mest under 80 och 90-talen.

Kort sagt, vi finner att Sveriges ökade tillväxttakt är en följd av att Sverige genomfört reformer av just det slag som enligt forskningen borde gynna tillväxten. Åran av reformerna och den välståndsökning de lett tillfaller alla regeringar – både borgerliga och socialdemokratiska – under perioden.

Att det på många sätt gått bra innebär inte att reformarbetet är avslutat. Det är nu det gäller att lägga grunden för att det ska gå bra även i framtiden. Sverige har fortfarande stora problem på arbetsmarknaden, med hög arbetslöshet bland ungdomar och utrikes födda. Jobbskatteavdrag och sänkta sociala avgifter för ungdomar

och nyanlända räcker inte. Drivkrafterna för att starta och expandera framtidens företag måste också stärkas. Annars kommer regeringens goda tanke om arbetslinjen och ”jobb före bidrag” inte att förverkligas.

Likasa krävs ett utbildningssystem i världsklass på alla nivåer för att vi ska vara fortsatt konkurrenskraftiga – utan välutbildade människor kan vi inte producera produkter av hög kvalitet och blir istället tvungna att konkurrera med låga löner. Ingen har väl kunnat undgå att upptäcka att det finns mycket kvar att göra för att förbättra skolan och den högre utbildningen.

Vill du läsa mer?

Bergh, Andreas och Magnus Henrekson (2012), Varför går det bra för Sverige? Om sambanden mellan offentlig sektor, ekonomisk frihet och ekonomisk utveckling. Stockholm: FORES + IVRIG. 176 s.

FOTO: WWW.FLICKR.COM/JEMASMITH